

УДК 332.1

Механізм розроблення критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу

Г. В. Машіка

Мукачівський державний університет, Мукачево, Україна, mashika.g.v.@i.ua

Специфіка географічного положення Карпатського регіону полягає в тому, що він розташовується на межі Західної і Східної Європи, більшу частину його території займає Карпатська гірська система, крім того, області, що входять до регіону, належать до прикордонних територій України. Запропоновано механізм розроблення критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу. З'ясовано, що господарський потенціал регіону формується з використанням усіх наявних ресурсів, здатних забезпечувати довгострокове функціонування та досягнення стратегічних цілей. Виокремлено територіальну структуру індексу промислової продукції Карпатського регіону, територіальну структуру ВРП регіону та у розрахунку на одну особу, подано карту капітальних інвестицій Карпатського регіону і кількості населення у ньому. Запропоновано територіальну структуру кількості пенсіонерів у згаданому регіоні та наявного доходу на одну особу, а також карту насиченості лікарняними закладами. З екологічної складової запропоновано карту-схему викидів забруднювальних речовин та діоксиду вуглецю, а також територіальну структуру утилізації ТПВ у Карпатському регіоні.

Ключові слова: господарський потенціал, Карпатський регіон, критеріїв районування, територіальна структура.

Mechanism design criteria for zoning of the Carpathian region in view of the major factors in the formation of economic potential

Mashika Hanna Vasylivna – PhD (Geographical Sciences) Associate Professor

Mukachevo State University, city Mukacheve, Ukraine, mashika.g.v.@i.ua

The article suggests the mechanism of developing criteria of the zoning the Carpathian region considering the main factors of the economic potential formation. It has been found out that the economic potential of the region is formed by using all the available resources, which are suitable to provide the long-term functioning and reaching all strategic goals. The author has defined that nowadays the main condition of the region development is not creating or increasing the economic potential in general, but using the available potential, as well as its increasing in those terms, which may provide socio-economic outturn. The author has also identified that the geographical location of the Carpathian region consists in its positioning at the border of the Western and Eastern Europe. The bigger part of its territory is taken with the Carpathian mountain system. Moreover, regions, which are part of this area, belong to Ukraine borderline territories. The author considers that the mountain regions are less rich in socio-economic development possibilities in comparison with flat ones. It has been designed the mechanism of developing criteria of the zoning the Carpathian region considering the main factors of the economic potential. It has been singled out such concepts as territorial structure of the industrial production index and the GRP of the Carpathian region. What is more, considering per capita accounting, it has been suggested the map of capital investments and the number of population in the Carpathian region. The author has also offered the territorial structure of the number of pensioners in the Carpathian region and the available income per capita. The map of the saturation of the Carpathian region with medical institutions has also been put forward. In terms of the ecological component, the schematic map of emissions of pollutants and carbon dioxide has been suggested, as well as the territorial structure of solid waste disposal in the Carpathian region. The author has figured out that the problem of the economic potential sufficiency of these regions is one of the most topical in Ukraine. It has also been determined that the concept of economic potential managing of the Carpathian region should consist in its signification, estimation and designation of ways of efficient usage of the available potential what will allow to solve problems and increase growth opportunities. Currently, the local government policy in the Carpathian region should be aimed at providing stable development. First of all, it concerns ecological and economic as well as investment and innovation components of the economic potential of the region. The author reckons that nowadays it is the high time to establish target approaches to the methods for estimating the potential of the region.

Keywords: economic potential Carpathian region, the criteria for zoning, territorial structure.

Вступ. У наш час головна умова розвитку регіону – не створення чи збільшення господарського потенціалу загалом, а використання наявного потенціалу, його збільшення в тих напрямках, які можуть забезпечити соціально-економічну віддачу. В Україні на часі – завдання визначення внутрішніх резервів економічного розвитку регіонів. Важливий засіб виявлення і мобілізації внутрішніх резервів розвитку регіону – оцінка структури і якості наявного господарського потенціалу. Для такої оцінки необхідний механізм розроблення критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу.

Аналіз літературних джерел показує, що одним із визначальних чинників господарського потенціалу є його економіко-географічне положення (Koval'chuk, 2012). Дослідники указують на неефективне використання основних фондів в усіх областях Карпатського регіону, що підтверджується низьким рівнем коефіцієнта фондівіддачі (відношення обсягів реалізованої продукції до залишкової вартості основних фондів) (Ly`sa, 2013). Карпатський регіон має розгалужену структуру виробничого потенціалу, що зумовлено його ресурсним потенціалом (Shevchuk, 2014).

Мета статті – створення механізму розроблення критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу.

Матеріал і методи досліджень. Конкретними методами, що застосовувалися в дослідницькому процесі, були регіональний аналіз, зокрема, порівняно-описовий метод для виявлення диспропорцій, що склалися в показниках господарського потенціалу Карпатського регіону. PESTLE-аналіз – для оцінювання чинників, що впливають на розвиток господарського потенціалу Карпатського регіону; кластерний аналіз – для районування регіону. Теоретичною і методичною основою статті стали праці провідних учених, присвячені проблемам розвитку господарського потенціалу.

Інформаційну базу статті склали статистичні матеріали Чернівецької, Львівської, Закарпатської та Івано-Франківської областей.

Результати та їх аналіз. У розгорнутому вигляді господарський потенціал регіону – це сукупна здатність галузей господарства в даний час виробляти промислову і сільськогосподарську продукцію, надавати послуги суб'єктам

господарювання і населенню, здійснювати капітальне будівництво тощо. Господарський потенціал регіону залежить від природно-екологічних ресурсів, обсягу наявного виробництва, потужностей промислових, будівельних, інших підприємств та організацій, можливостей сільського господарства, кількості трудових ресурсів, їх професійної підготовки, наявності транспортної та іншої інфраструктури, рівня розвитку галузей невиконавчої сфери, науково-інноваційних досягнень, фінансово-інвестиційних можливостей. Отже, господарський потенціал залежить від компонентів, що складають сукупні продуктивні сили регіону.

Отже, побудуємо механізм розробки критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу (рис. 1).

Відсутність у науковців єдності щодо розуміння і структури господарського потенціалу регіону зумовлюють різноманітність підходів до їх кількісної оцінки. Враховуючи напрацювання дослідників, а також доступність даних регіональної статистики, для оцінки структури господарського потенціалу Карпатського регіону ми виділимо такі критерії: географічні, економічні, соціальні і екологічні.

Одним із визначальних чинників господарського потенціалу є його економіко-географічне положення. Вигідне економіко-географічне положення регіону в значній мірі впливає на сформованість територіальної структури господарського комплексу та рівень його конкурентоспроможності, також забезпечує йому значні конкурентні переваги, здатність розвиватись більш швидкими темпами (Koval'chuk, 2012).

Специфіка географічного положення Карпатського регіону полягає в тому, що він розташовується на межі Західної і Східної Європи, більшу частину його території займає Карпатська гірська система, крім того, області, що входять до регіону, належать до прикордонних територій України. Вважається, що гірські регіони мають нижчі соціально-економічні можливості розвитку порівняно з рівнинними. Разом із тим, наявність кордонів із більш розвиненими сусідніми країнами, в даному випадку – членами Євросоюзу, може стимулювати розвиток регіону. Така специфіка зумовлює особливості функціонування та розвитку господарства Карпатського регіону як

частини загальнодержавного господарського комплексу і викликає інтерес дослідників.

Карпатський регіон розташований на крайньому заході України, на заході та півдні він межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою; на півночі – з

Волинським, на сході – з Подільським регіонами України. Карпатський регіон включає чотири області: Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську і Чернівецьку.

Рис. 1. Механізм розроблення критеріїв районування Карпатського регіону з урахуванням основних чинників формування господарського потенціалу*

*- власна розробка автора

Крайня західна точка Карпатського регіону розташована на 48°25'5'' широти і 22°12'43'' довготи; крайня східна – 48°34'40'' широти і 27°26'29'' довготи; крайня північна точка – 50°38'23'' широти і 24°21'37'' довготи; крайня південна точка – 47°44'57'' широти і 24°59'32'' довготи [Shabliij, 2003]. Відповідно, регіон по широті простягнувся на 330 км, а по довготі – приблизно на 320 км. Гірська система простягається діагонально з північного заходу на південний схід, довжиною приблизно 270 км.

Перейдемо безпосередньо до дослідження економічних, соціальних і екологічних критеріїв районування Карпатського регіону.

Дослідження проведено за період 2006 – 2015 років.

Упродовж досліджуваних років слід відмітити збільшення обсягів реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) та

імпорту товарів і послуг. Також ці роки продемонстрували негативну динаміку по індексу промислової продукції. Особливо знизилися обсяги імпорту товарів і послуг (майже наполовину).

Територіальна структура індексу промислової продукції Карпатського регіону зображена на рисунку. 2.

Валовий регіональний продукт Карпатського регіону зростає протягом усього періоду, проте таку динаміку не можна назвати однозначно позитивною через девальвацію національної валюти та інфляційні процеси. При цьому також зростає ВРП у розрахунку на одну особу, а сам темп зростання сповільнюється з кожним роком.

Територіальна структура ВРП Карпатського регіону зображена на рисунку. 3.

Як видно з територіальної структури ВРП

Карпатського регіону (рис. 3), найбільше ВРП вироблено у Львівській області, на другому місці – Івано-Франківщина, далі – Чернівецька та Закарпатська області. Це зумовлює частку ВРП на одну особу в розрізі областей. Темп зростання ВРП Закарпаття має різновекторну динаміку,

проте з кожним роком динаміка позитивна. У Львівській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях така ж тенденція ВРП. Причому скорочення ВРП відбулось у всіх областях під час кризи 2009 року.

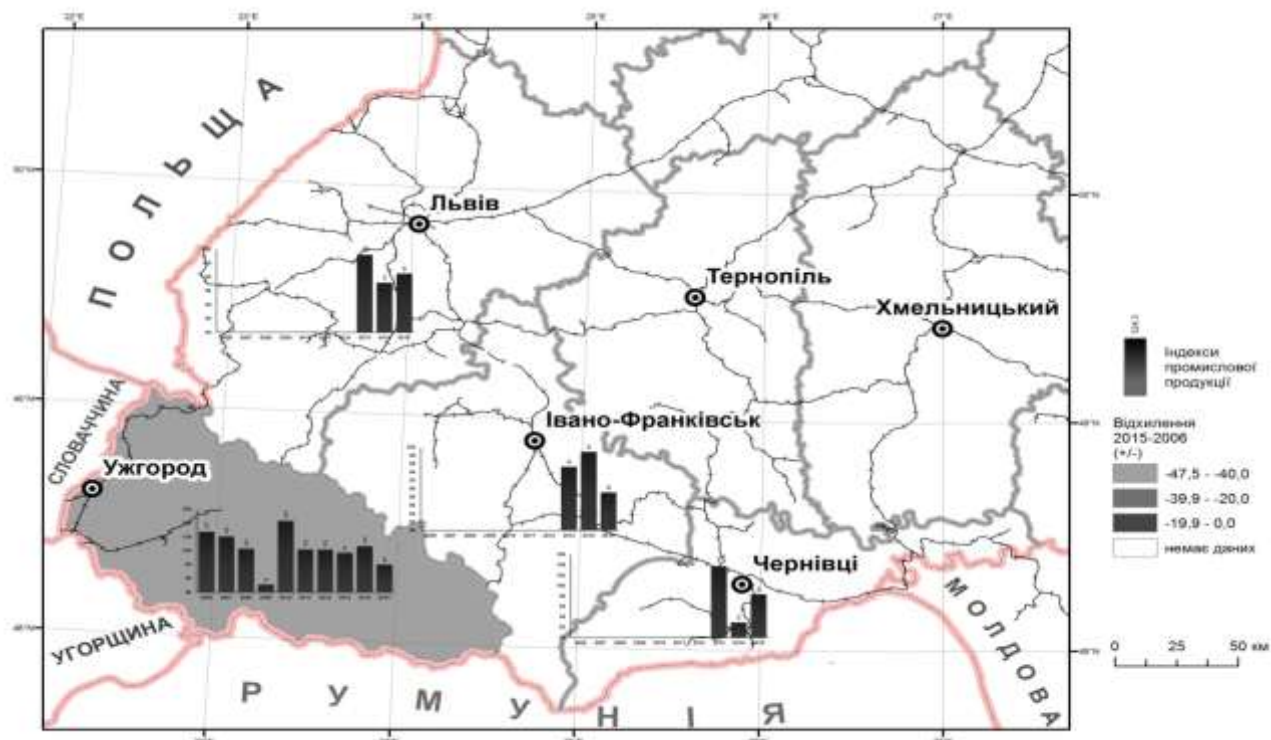

Рис. 2. Територіальна структура індексу промислової продукції Карпатського регіону*

*- власна розробка автора

Територіальна структура ВРП у розрахунку на одну особу Карпатського регіону зображена на рисунку 4.

Зауважимо, що оцінка господарського потенціалу може мати як кількісний, так і якісний характер. Виробничий потенціал суб'єктів господарювання регіону проявляється в масштабах і в якості їх матеріально-технічної бази – технічному рівні засобів праці. На жаль, у даний час переважає екстенсивний розвиток промисловості Карпатського регіону, який суттєво обмежений неконкурентоспроможністю значної частини виробництва за споживчими характеристиками продукції, надмірною витратністю ресурсів, підвищеною матеріало- та енергомісткістю технологічних процесів, фізичним зношенням обладнання, погіршенням умов праці. На разі технологічний стан промисловості незадовільний. Свідченням цього став високий ступінь зношеності основних засобів – понад 60 % в Івано-Франківській, Закарпатській та Львівській областях. У

Чернівецькій області цей показник становить близько 20 %, але його низьке значення зумовлене списанням не придатних до використання основних засобів, а не суттєвим поліпшенням їх технологічного стану (Dobrovol'skaia, 2007).

Разом із тим, слід відзначити, що Карпатський регіон має розгалужену структуру виробничого потенціалу, що зумовлено його ресурсним потенціалом. У галузевій структурі господарства регіону переважають матеріаломісткі та енергоємні галузі: гірничохімічна, лісохімічна й деревообробна, хімічна, фармацевтична, харчова. Нафтова й газова галузі, зосереджені на Прикарпатті, забезпечують 20 % їх видобутку в Україні (Shevchuk, 2014). Трудомісткі галузі (приладобудування, виробництво телевізійної, радіоелектронної, медичної апаратури), транспортне (автобуси, тролейбуси) і сільськогосподарське машинобудування, верстатобудування (верстати з ПУ) орієнтовані

на кваліфіковану робочу силу та наукову інфраструктуру обласних центрів. Хімічна промисловість (виробництво калійних добрив, сірки, барвників, хімічних волокон, поліетилену тощо), промисловість будівельних матеріалів, так само і харчова промисловість (цукрова, спиртова, виноробна, овочеконсервна, м'ясна,

молочна, сироварна, борошномельна, круп'яна) базуються на переробці місцевої сировини. Галузями спеціалізації у регіоні – це лісова, деревообробна і целюлозно-паперова промисловість.

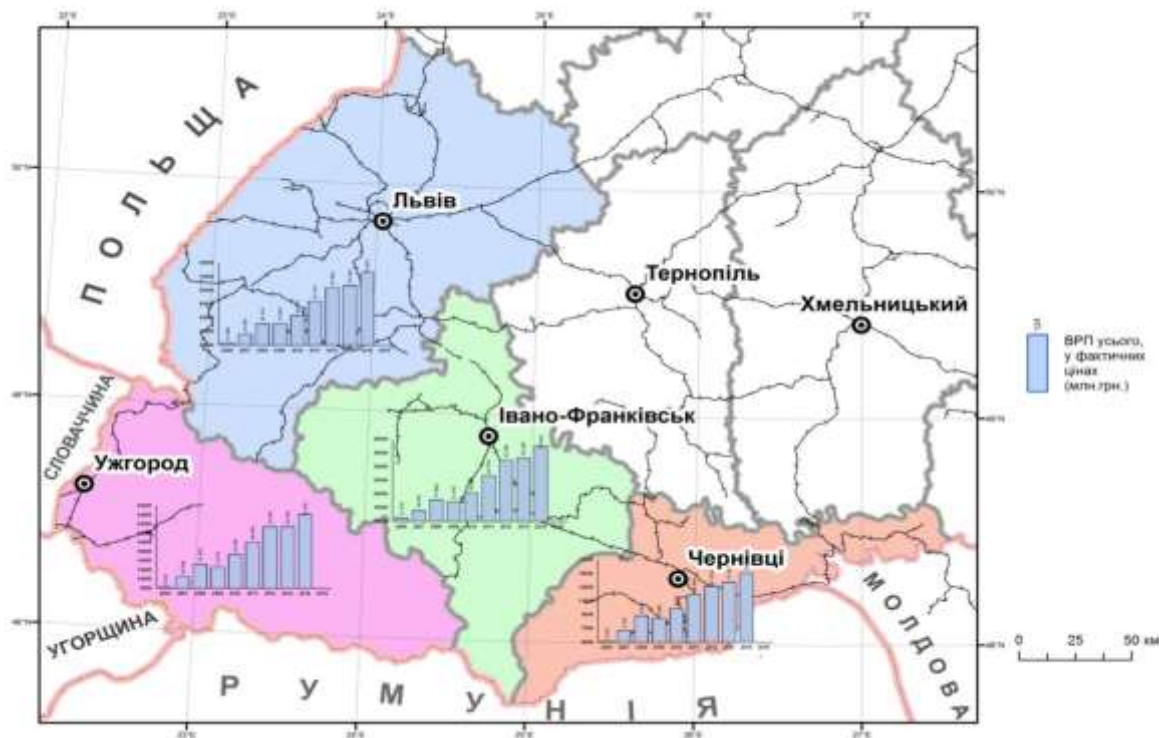

Рис. 3. Територіальна структура ВРП Карпатського регіону, млн. грн.*

*- власна розробка автора

Щодо інвестицій, можна говорити про постійне зростання обсягу капітальних інвестицій, які почали здійснюватись лише у 2010 році. Зокрема, найбільше коштів вкладається у розвиток Івано-Франківської області – 9 609 271 тис. грн. та Закарпатської області – 3 778 415 тис. грн., адже ці області користуються найбільшою популярністю серед туристів в Україні. У Львівську та Чернівецьку області вкладається дещо менше коштів. Якщо врахувати реальні капітальні інвестиції, можна сказати, що вкладення коштів у розвиток областей залишається на тому ж рівні (рис. 5).

Економічно активне населення Карпатського регіону у віці 15 – 70 років скоротилось на 0,6 % за 2006 – 2015 роки, причому найбільше скорочення сталося у 2014 році, до цього часу відбувалось поступове

зростання. Найбільший внесок у це скорочення забезпечило скорочення обсягів економічно активного населення Львівської та Закарпатської областей, що можна пояснити вказаною негативною динамікою до скорочення чисельності населення. Позитивна динаміка до зростання економічно активного населення відбувалась в Івано-Франківській області – аж на 40,2 %, а також деяке збільшення відбулось в Чернівецькій області – на 4,2 %. При цьому позитивна динаміка до зростання населення працездатного віку на 105,9 % помічена у Карпатському регіоні за 2006 – 2015 роки. Така динаміка спостерігалась у всіх областях, проте найбільшими темпами зростало працездатне населення в Івано-Франківській та Львівській областях: на 47,5 % та 49,8 % відповідно.

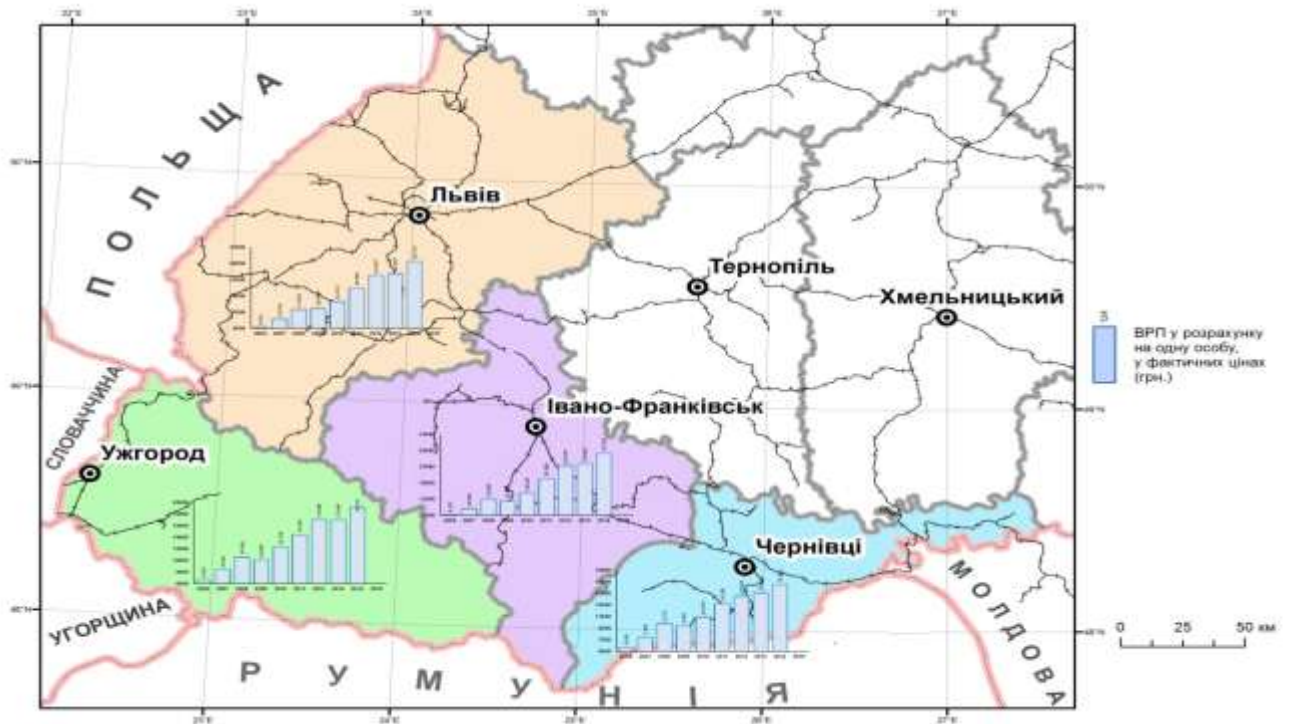

Рис. 4. Територіальна структура ВРП у розрахунку на одну особу Карпатського регіону, млн. грн.*
 *- власна розробка автора

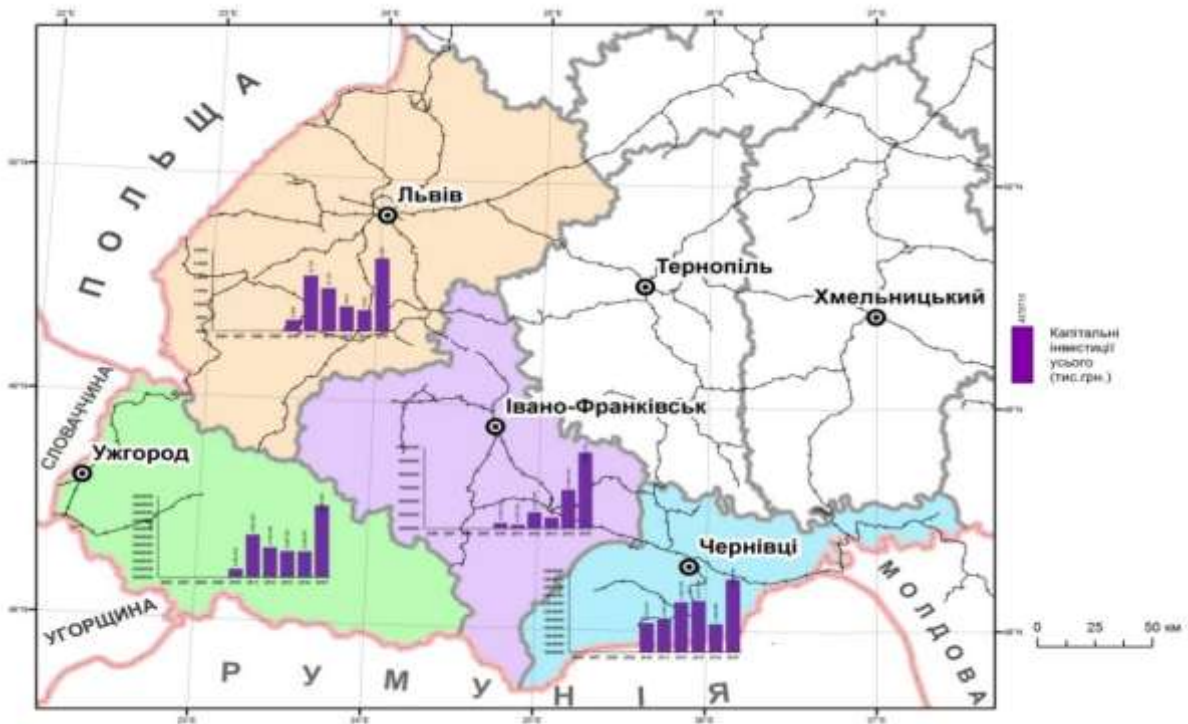

Рис. 5. Карта капітальних інвестицій карпатського регіону, тис. грн.*
 *- власна розробка автора

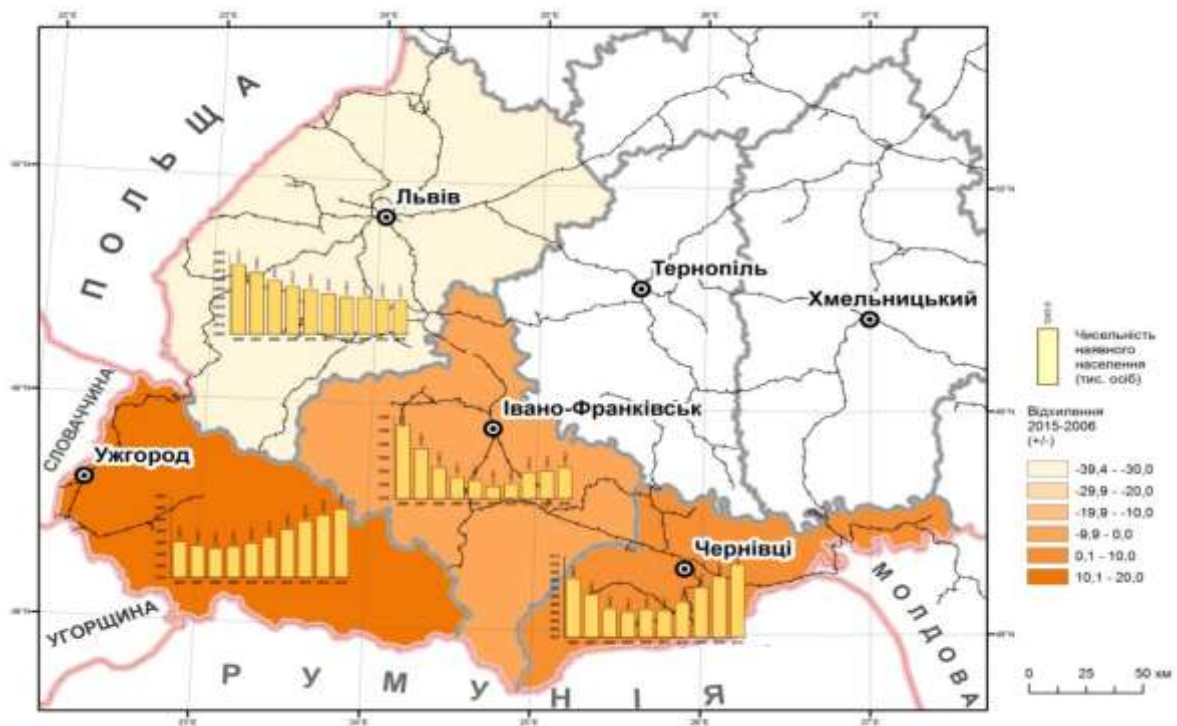

Рис. 6. Територіальна структура кількості населення у Карпатському регіоні, тис. осіб*
 *- власна розробка автора

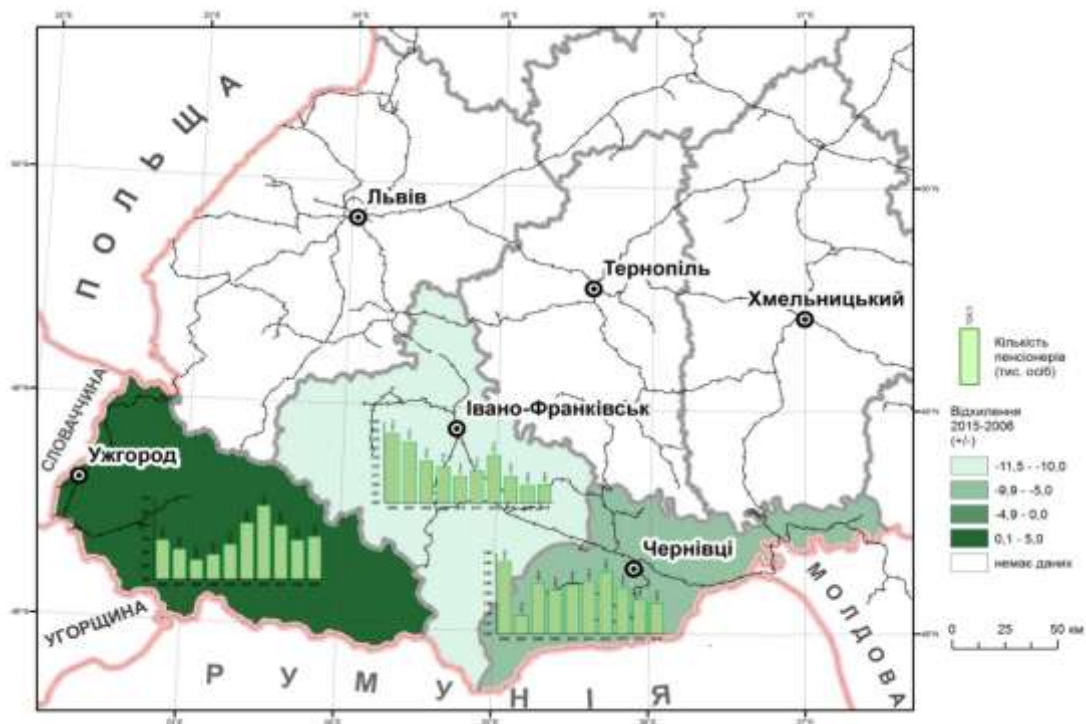

Рис. 7. Територіальна структура кількості пенсіонерів у Карпатському регіоні, тис. осіб*
 *- власна розробка автора

Трудовий потенціал регіону знаходить своє вираження в трудових ресурсах; чим вища забезпеченість трудовими ресурсами, тим

сприятливіші умови для розміщення нових виробництв, особливо трудомістких.

Карпатський регіон має надлишок трудових ресурсів.

Територіальна структура кількості населення у Карпатському регіоні зображена на рисунку 6.

Отже, загалом населення Закарпатської області зросло на 14,1 %, в той час як населення таких областей, як Львівська, Івано-Франківська скоротилось на 39,4 % та 6,3 % відповідно, а Чернівецької зросло, але лише на 1,8 %. Загалом населення Карпатського регіону скоротилось на 29,8 % з 2006 по 2015 рік.

Також важливим показником ринку праці та соціального захисту є кількість пенсіонерів (рис. 7).

Отже, як бачимо, в Карпатському регіоні відбувається поступове скорочення чисельності пенсіонерів через скорочення тривалості життя та зростання пенсійного віку, зокрема на 19,4 тис. осіб, а найбільшими темпами – в Івано-Франківській та Чернівецькій областях.

Територіальна структура наявного доходу на одну особу у Карпатському регіоні зображена на рисунку 8.

Отже, наявний дохід на одну особу зріс на 73 651,8 грн., тоді як реальний наявний дохід у відсотках до попереднього року скорочується постійно. Найбільшими темпами зросли доходи Львівської області, на другому місці – Івано-

Франківщина, далі Закарпаття та Чернівецька область. Така ж динаміка наявного доходу в розрізі областей. У 2009 році відбулось скорочення наявних доходів населення порівняно з 2008 роком через кризові явища.

У Карпатському регіоні негативну зареєстровано динаміку скорочення чисельності закладів охорони здоров'я. Кількість лікарняних закладів скоротилась на 55 одиниць, зокрема, через скорочення у Закарпатській, Львівській області, Івано-Франківській на один заклад та Чернівецькій аж на 28 (рис. 9).

Кількість лікарняних ліжок також скоротилась на 5,9 тис., зокрема через скорочення у Закарпатській області на 1,4 тис., у Львівській – на 2,1 тис., у Івано-Франківській – на 1,3 тис., у Чернівецькій області – на 1,1 тис. Позитивна динаміка зростання кількості лікарів усіх спеціальностей відбулась завдяки зростанню чисельності лікарів в Івано-Франківській та Чернівецькій областях (на 1,5 тис. та 0,5 тис. осіб відповідно). У Закарпатській та Львівській областях відбулось їх скорочення на 0,3 та 0,7 тис. осіб. Щодо кількості середнього медичного персоналу та зареєстрованих захворювань, динаміка негативна: перший показник скоротився на 2,8 тис. осіб, динаміка другого показника позитивна – він скоротився на 187 тисяч.

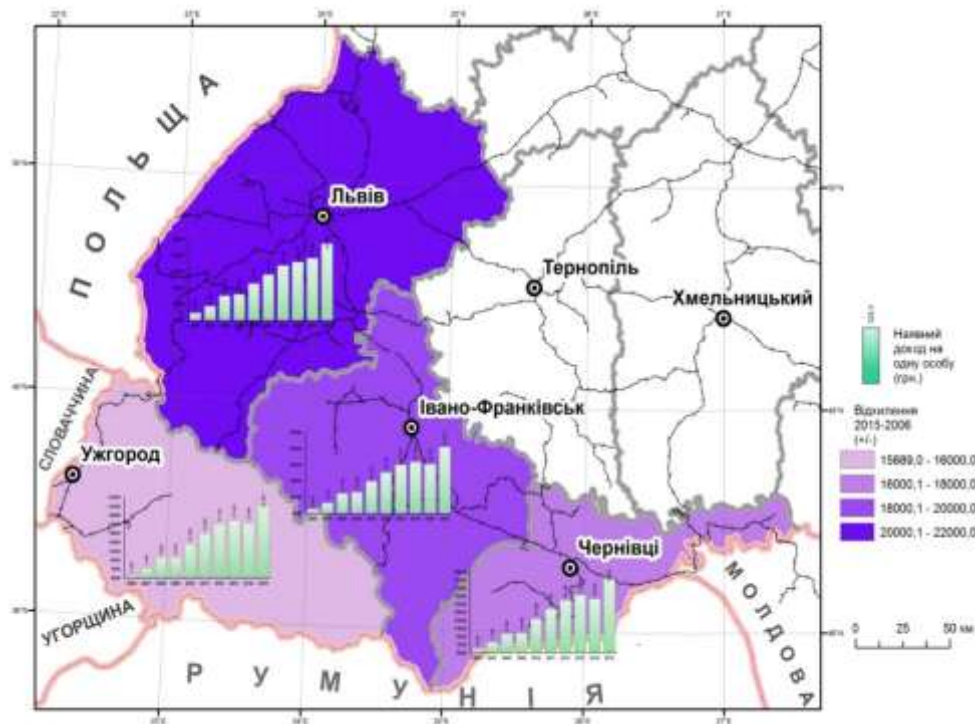

Рис. 8. Територіальна структура наявного доходу на одну особу у Карпатському регіоні, грн*

*- власна розробка автора

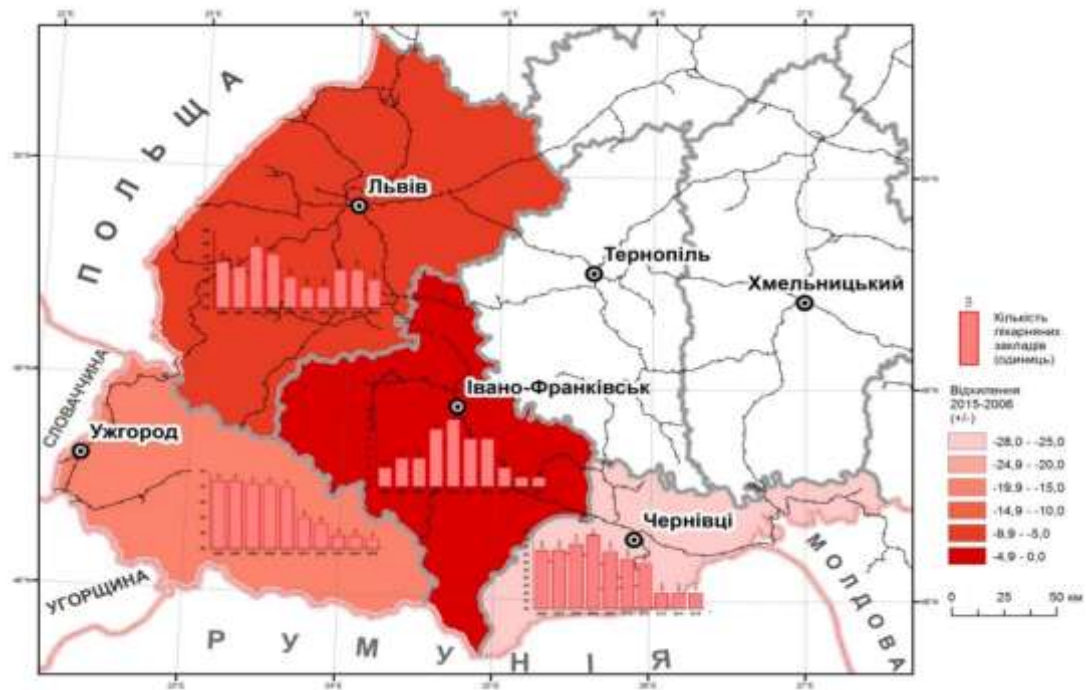

Рис. 9. Карта насиченості Карпатського регіону лікарняними закладами, одиниць*
*- власна розробка автора

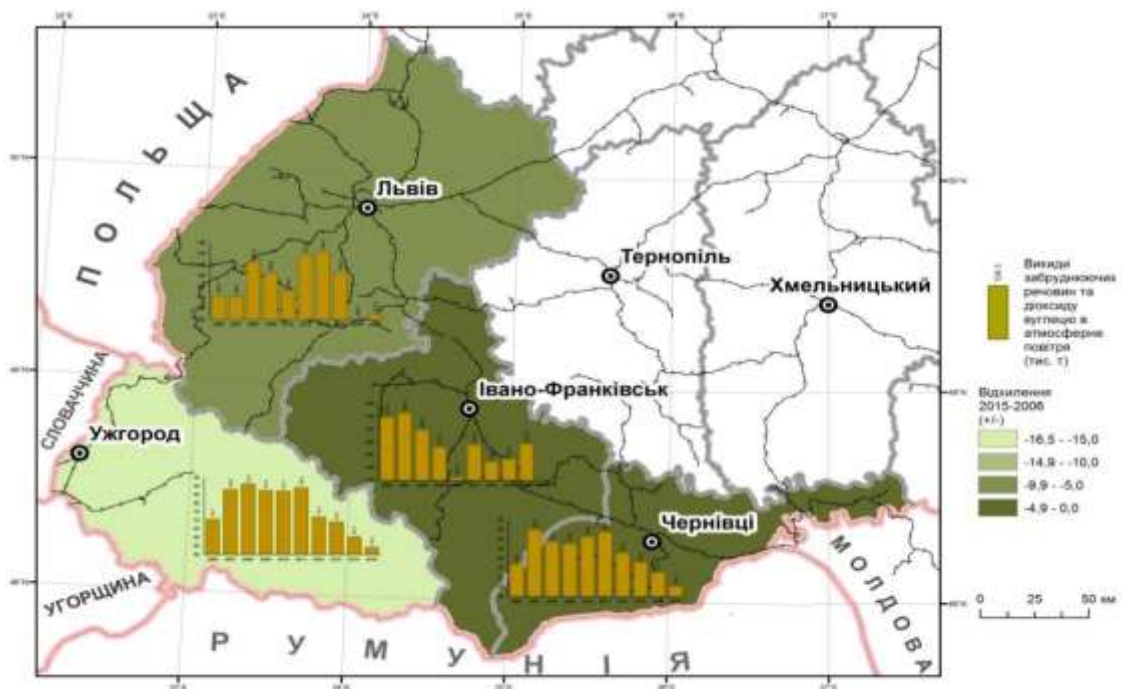

Рис. 10. Карта-схема викидів забруднювальних речовин та діоксиду вуглецю в Карпатському регіоні, тис. т*
*- власна розробка автора

Загальний обсяг викидів забруднювальних речовин та діоксиду вуглецю в атмосферне повітря у Карпатському регіоні становив у 2015 р. 190,6 тис. т, що на 347,8 тис. т менше, ніж у 2006 році. Викиди діоксиду сірки та оксидів азоту в атмосферне повітря у 2015 році

становили 934,4 тис. т, що на 266,3 тис. т менше, ніж у 2006 році, коли цей показник становив 1 200,7 тис. т (рис. 10).

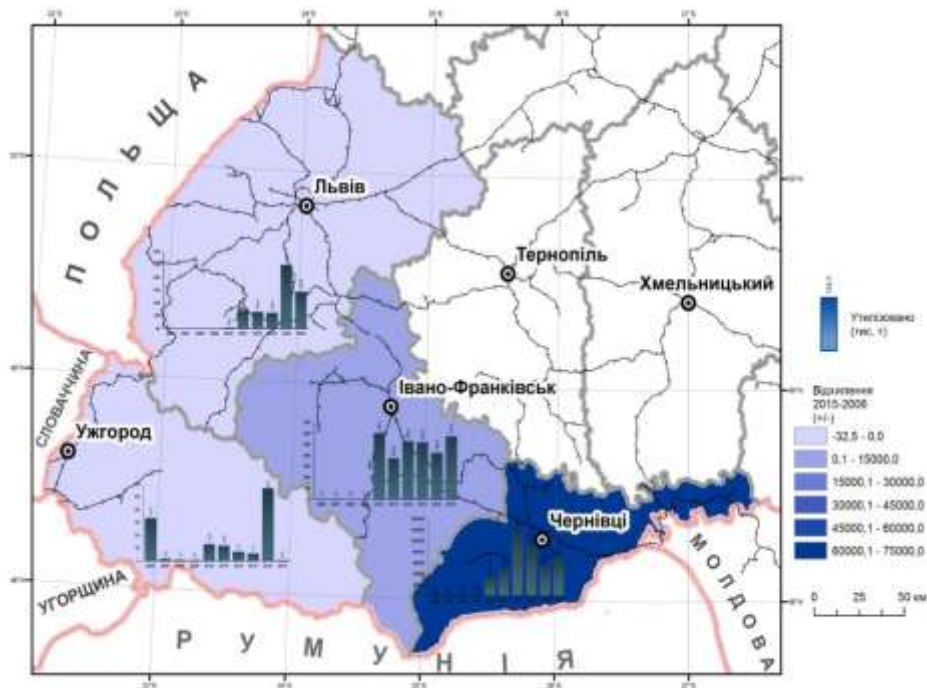

Рис. 11. Територіальна структура утилізації ТПВ у Карпатському регіоні, тис. т*
*- власна розробка автора

Таблиця

Чинники, що впливають на розвиток господарського потенціалу Карпатського регіону

Політика (P)	Економіка (E)	Екологія (E)
P1. Майбутні зміни в законодавстві; P2. державна підтримка розвитку регіонів; P3. урядова політика; P4. держрегулювання конкуренції; P5. торгова політика; P6. жорсткість держконтролю та штрафні санкції; P7. фінансування, гранти та ініціативи, державні замовлення; P8. групи лобювання / тиску ринку; P9. антиінфляційна політика; P10. інший вплив держави; P11. рівень корупції державних структур	E1. Стан економіки країни; E2. рівень інфляції; E3. інвестиційний бізнес-клімат; E4. проблеми системи оподаткування; E5. масштаби економічної підтримки підприємств; E6. система ціноутворення; E7. рівень безробіття; E8. динаміка доходів населення; E9. обмінні курси валют; E10. основні зовнішні витрати; E11. загальна кон'юнктура ринків; E12. брак кваліфікованих кадрів	E1. Екологічність застосовуваних технологій; E2. екологічна ситуація регіону; E3. екологічність застосовуваних матеріалів; E4. шумовий фактор; E5. хімічний фактор; E6. зміна фізичних параметрів навколишнього середовища; E7. електромагнітний вплив на навколишнє середовище; E8. радіаційний вплив на довкілля; E9. екологічно чисте природно-антропогенне середовище
Соціальна сфера (S)	Технологія (T)	Право (L)
S1. Демографія; S2. структура доходів і витрат; S3. базові цінності; S4. тенденції способу життя; S5. здоровий спосіб життя; S6. моделі поведінки споживачів; S7. рівень освіти; S8. катаклізми і форс-мажорні обставини; S9. споживчі переваги; S10. уявлення ЗМІ; S11. реклама і зв'язки з громадськістю	T1. Розвиток нових технологій; T2. фінансування НДДКР; T3. скорочення або продовження «життєвого циклу» технологій; T4. науково-технічний рівень виробництва, що забезпечує конкурентоспроможність підприємств; T5. адаптація нових технологій; T6. інформація та комунікації; T7. споживчі переваги інноваційних технологій; T8. рівень кваліфікації кадрів високотехнологічних виробництв; T9. трансфер технологій	L2. законодавство; L3. регулювальні органи і норми; L4. зміни законодавства, що зачіпають соціальні чинники; L5. законодавство за технологіями; L6. складність виділення землевідведення; L7. розмитість законодавчої бази; L8. особливості регіонального законодавства; L9. законодавча база місцевого самоврядування

* складено автором на основі (Ostros`ka)

Територіальна структура утилізації ТПВ у Карпатському регіоні зображена на рисунку 11.

Отже, у 2015 році утилізовано 69 956,9 тис. т, що на 69 872,3 тис. т більше, ніж у 2006 році, спалено 21 782,9 тис. т, що на 21 775,7 тис. т більше, ніж у 2006 році. Такі зміни позитивно вплинули на загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів, а саме цей показник зріс на 2 819 116, 0 тис. т і у 2015 році фактично становив 2 819 266,6 тис. т.

Ми сформували таблицю чинників, які впливають на розвиток господарського потенціалу Карпатського регіону, (табл.).

Отже, проведений аналіз загроз і можливостей макросередовища для регіону за допомогою PESTLE-аналізу свідчить про те, що до головних політичних чинників у процесі притягнення капіталовкладень з метою розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону відносять тип політичного режиму, політичну стабільність, позицію органів державної влади. До економічних чинників відносять: поліпшення або погіршення економічного становища, що спричиняє зростання або зменшення доходу населення України. Із соціальних чинників загрозливі такі: демографія, структура доходів і витрат, базові цінності, моделі поведінки споживачів, а можливості формують: тенденції способу життя, здоровий спосіб життя, рівень освіти, катаклізми і форс-мажорні обставини, споживчі переваги, уявлення ЗМІ, реклама і зв'язки з громадськістю. Також слід зазначити, що чинники соціального характеру впливають на рівень розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону не менше, ніж політичні та економічні чинники. Існує вигідне становище науково-технологічної сфери в Україні та Карпатському регіоні. Вплив екологічних чинників на рівень розвитку господарського потенціалу регіону може бути як негативним, так і позитивним, що залежить від майбутньої екологічної політики України і регіону. Вплив правових чинників має більш негативний характер, ніж позитивний.

Висновки. Отже, проблема самодостатності господарського потенціалу регіонів наразі одна з найактуальніших в Україні. Концепція управління господарським потенціалом Карпатського регіону повинна полягати в його виявленні, оцінюванні та визначенні напрямів ефективного використання наявного потенціалу, що дозволить вирішити проблеми і збільшити можливості росту.

Господарський потенціал складається зі структурних компонент, кожен з компонент можна оцінити низкою показників. На разі політика органів місцевого самоврядування Карпатського регіону має бути спрямована на забезпечення сталого розвитку, в першу чергу це стосується екологічно-економічної та інвестиційно-інноваційної компонент господарського потенціалу регіону. Ми вважаємо, що на часі формування цільових підходів до методів оцінювання потенціалу регіону.

До головних політичних чинників у процесі притягнення капіталовкладень з метою розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону відносять тип політичного режиму, політичну стабільність, позицію органів державної влади. До економічних чинників відносять: поліпшення або погіршення економічного становища, що спричиняє зростання або зменшення доходу населення України. Із соціальних чинників загрозливі такі: демографія, структура доходів і витрат, базові цінності, моделі поведінки споживачів, а можливості формують: тенденції способу життя, здоровий спосіб життя, рівень освіти, катаклізми і форс-мажорні обставини, споживчі переваги, уявлення ЗМІ, реклама і зв'язки з громадськістю. Чинники соціального характеру впливають на рівень розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону не менше, ніж політичні та економічні. Вплив екологічних чинників на рівень розвитку господарського потенціалу Карпатського регіону може бути як негативним, так і позитивним, що залежить від майбутньої екологічної політики України і регіону. Вплив правових чинників має більш негативний характер, ніж позитивний. Таке становище характерне майже для всіх регіонів України, що розкриває неефективність законодавства.

Бібліографічні посилання

- cite web |url= <http://www.cv.ukrstat.gov.ua>|title=Staty`sty`chni dani Golovnogo upravlinnya staty`sty`ky` u Chernivcz`kij oblasti
- cite web |url= <http://www.ifstat.gov.ua>|title=Staty`sty`chni dani Golovnogo upravlinnya staty`sty`ky` u Ivano-Frankivs`kij oblasti
- cite web |url= <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>|title=Staty`sty`chni dani Golovnogo upravlinnya staty`sty`ky` u L`vivs`kij oblasti
- cite web |url= <http://www.uz.ukrstat.gov.ua>|title=Staty`sty`chni dani Golovnogo

- upravlinnya staty`sty`ky` u Zakarpats`kij oblasti
- Dobrovol`skaya, O. P., 2007. Regy`onal`naya ekonomy`ka, Sy`mferopol`: "Эл`y`n`o"
- Koval`chuk V., Zapotocz`ky`j S., 2012. Chy`nny`ky` vply`vu na formuvannya konkurentospromozhnosti suchasnogo regionu. Ky`yivs`ky`j nacional`ny`j universy`tet im. T. Shevchenka [Chasopy`s kartografiji]. 4, 52-64.
- Ly`sa O. I., 2013 Ocinka ta porivnyannya rivnya modernizaciyi osnovny`x zasobiv u Zaxidnomu regioni Ukrayiny`. Ekonomichny`j visny`k Donbasu. 3 (33), 115-119.
- Shablij, O. I., 2003. Osnovy` zagal`noyi suspil`noyi geografiji, L`viv: Vy`davny`chy`j centr LNU im. I. Franka
- Shevchuk Ya. V., Cenkler N. I., 2014. Resursne zabezpechennya ta ocinyuvannya okremy`x vy`div ekonomichnoyi diyal`nosti Karpats`kogo regionu. 24 (10), 300-306.

Надійшла до редколегії 24.03.2017 р.